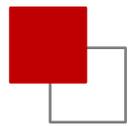


Izvori stresa na radu kod smjenskih radnika

*Tamara Stević
Željka Sokolović Pavić
Mirjana Ptičar
Ines Ostović*

Shift Work





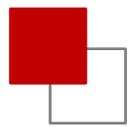
STRES NA RADNOM MJESTU

- Stres na radu – mogući odgovor osobe koja se nađe pred radnim zahtjevima i pritisku koji ne odgovaraju njenom znanju i vještinama i koja na taj način dovodi u pitanje njenu sposobnost da se nosi sa situacijom



'Stress is the adverse reaction people have to excessive pressure or other types of demand placed on them.'

~HSE



IZVORI STRESA

Izvori stresa:

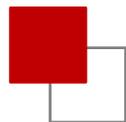
- vezani uz zahtjeve posla (smjenski rad, stalna komunikacija s klijentima, direktna, odgovornost za dobrobit skupine ljudi)



- vezani uz organizaciju posla

(neslaganje s kolegama, preveliki pritisak od strane nadređenih, nejasno definirana uloga na poslu)



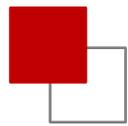


IZVORI STRESA

Causes Of Stress

- ▶ Shift work/Rotating schedules
- ▶ Downsizing/Privatisation
- ▶ Contigent work
- ▶ Work Load/Time Pressure
- ▶ Harassment
- ▶ Mandatory Overtime
- ▶ Lack Of Job Security

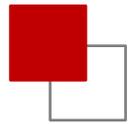




SMJENSKI RAD

- organizacija rada – izmjena radnika na istim poslovima i istom mjestu rada u skladu s rasporedom radnog vremena
- 20% radnika u Europi i Sjevernoj Americi rade u smjenama i noću
- zdravstvo, policija, vatrogasna služba, carinici, prijevoz, rudarstvo, pomorci, tekstilna, kemijska, prehrambena industrija

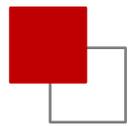




SMJENSKI RAD

Prevalence (%) of shiftwork that includes night work, by country in Europe in 2005 (4th EU Survey on working conditions)

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> Austria 13.2 | <input type="checkbox"/> Lithuania 19.4 |
| <input type="checkbox"/> Belgium 13.2 | <input type="checkbox"/> Luxembourg 13.9 |
| <input type="checkbox"/> Bulgaria 21.0 | <input type="checkbox"/> Malta 22.3 |
| <input checked="" type="checkbox"/> Croatia* 33.5 | <input type="checkbox"/> Netherlands 11.8 |
| <input type="checkbox"/> Cyprus 11.8 | <input type="checkbox"/> Norway 23.4 |
| <input type="checkbox"/> Czech Republic 22.2 | <input type="checkbox"/> Poland 10.3 |
| <input type="checkbox"/> Denmark 9.3 | <input type="checkbox"/> Romania 21.0 |
| <input type="checkbox"/> Estonia 20.4 | <input type="checkbox"/> Slovakia 27.5 |
| <input type="checkbox"/> Finland 24.3 | <input type="checkbox"/> Slovenia 30.0 |
| <input type="checkbox"/> France 14.9 | <input type="checkbox"/> Spain 22.2 |
| <input type="checkbox"/> Germany 15.7 | <input type="checkbox"/> Sweden 16.0 |
| <input type="checkbox"/> Greece 13.0 | <input type="checkbox"/> Switzerland 12.9 |
| <input type="checkbox"/> Hungary 20.7 | <input checked="" type="checkbox"/> Turkey* 6.4 |
| <input type="checkbox"/> Ireland 12.0 | <input type="checkbox"/> United Kingdom 15.4 |
| <input type="checkbox"/> Italy 18.1 | |
| <input type="checkbox"/> Latvia 21.9 | |



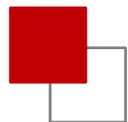
UZORAK- ispitanici

- 540 smjenskih radnika koji rade 12- satne noćne smjene
- kemijska (43%), vatrogasna (36%) i medicinska djelatnost (16%)
- 85.5% M, 14.5% Ž
- prosjek godina 43.57 (SD=9.46; min=20, max=62)
- prosjek rada u smjenama 20.34 g

You think Mondays are bad? Try working weekends, holidays, and 12 hour nights!



someecards
user card



CILJ ISTRAŽIVANJA

CILJ:

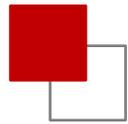
- utvrditi koji su izvori stresa najzastupljeniji kod smjenskih radnika



METODA :

- HSE standard management indicator tool





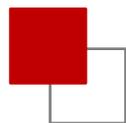
IZVORI STRESA - HSE management standards indicator tool

Sedam različitih dimenzija:

1. zahtjevi rada
2. nedostatak kontrole u radu
3. nedostatak podrške upravitelja
4. nedostatak podrške suradnika
5. problematični odnosi na radnom mjestu
6. nejasnoća radne uloge
7. neupućenost s promjenama u radu

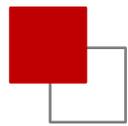


"The company recognises you have a very stressful job, Clarckson, and is prepared to pay for your funeral."



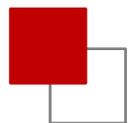
IZVORI STRESA - HSE management standards indicator tool

		Nikad	Rijetko	Ponekad	Često	Uvijek
1.	Jasno mi je što se od mene očekuje na poslu.	1	2	3	4	5
2.	Mogu odlučiti kad ću ići na stanku za odmor.	1	2	3	4	5
3.	Različiti ljudi na poslu zahtijevaju od mene obavljanje radnih zadataka koje je teško međusobno uskladiti.	1	2	3	4	5
4.	Znam kako obavljati radne zadatke.	1	2	3	4	5
5.	Izložen/a sam uznemiravanju u obliku nepristojnih riječi ili ponašanja.	1	2	3	4	5
6..	Imam nedostižne vremenske rokove.	1	2	3	4	5
7.	Ako posao postane težak, kolege će mi pomoći.	1	2	3	4	5
8.	Dobivam jasnu povratnu informaciju za posao koji radim.	1	2	3	4	5
9.	Moram raditi jako intenzivno.	1	2	3	4	5
10.	Mogu utjecati na brzinu rada.	1	2	3	4	5
11.	Jasne su mi moje obveze i odgovornosti.	1	2	3	4	5
12.	Moram zanemariti neke radne zadatke jer imam previše posla.	1	2	3	4	5
13.	Jasni su mi ciljevi i svrha mog odjela (radne jedinice).	1	2	3	4	5
14.	Postoji nesloga ili napetost među kolegama.	1	2	3	4	5
15.	Mogu odlučiti o načinu na koji ću obavljati svoj posao.	1	2	3	4	5
16.	Nemam dovoljno stanki za odmor.	1	2	3	4	5
17.	Razumijem kako se moj rad uklapa u sveukupni cilj radne organizacije.	1	2	3	4	5
18.	Primoran/a sam raditi prekovremeno.	1	2	3	4	5
19.	Mogu odlučivati o svojim radnim zadacima.	1	2	3	4	5
20.	Moram raditi jako brzo.	1	2	3	4	5
21.	Izložen/a sam maltretiranju na poslu.	1	2	3	4	5
22.	Imam nerealne vremenske rokove.	1	2	3	4	5
23.	Mogu se osloniti na svog neposrednog nadređenog da će mi pomoći s problemom vezanim uz posao.	1	2	3	4	5



IZVORI STRESA - HSE management standards indicator tool

		Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti ne slažem	Slažem se	Izrazito se slažem
24.	Dobivam potrebnu pomoć i podršku od kolega.	1	2	3	4	5
25.	Mogu donekle utjecati na način na koji obavljam svoj posao.	1	2	3	4	5
26.	Imam dovoljno prilika pitati nadređene o promjenama u poslu.	1	2	3	4	5
27.	Dobivam poštovanje koje zaslužujem od svojih kolega.	1	2	3	4	5
28.	Zaposlenike se uvijek pita za mišljenje o promjenama u poslu.	1	2	3	4	5
29.	Mogu razgovarati sa svojim neposrednim nadređenim o nečemu što me uzrujalo ili naljutilo u vezi posla.	1	2	3	4	5
30.	Moje radno vrijeme je fleksibilno.	1	2	3	4	5
31.	Moji kolege su voljni slušati o mojim problemima vezanim uz posao.	1	2	3	4	5
32.	Kada dođe do promjena u poslu, jasno mi je kako će one funkcionirati u praksi.	1	2	3	4	5
33.	Dobivam podršku u slučaju emocionalno zahtjevnog posla.	1	2	3	4	5
34.	Odnosi na poslu su napeti.	1	2	3	4	5
35.	Dobivam ohrabrenje na poslu od neposrednog nadređenog.	1	2	3	4	5



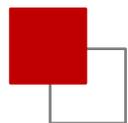
Ispitanici – radne osobine

Radne osobine	M	SD	Raspon
Organizacijski staž	20,26	9,80	1 - 40
Smjenski staž	20,34	9,76	ispod jedne godine - 48
Noćni staž	20,17	9,69	1 – 42
Broj sati rada tjedno	44,24	4,74	24 - 60
Broj noćnih smjena mjesečno	7,89	2,05	0 - 30

M = aritmetička sredina; *SD* = standardna devijacija



Night Shift

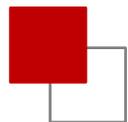


Ispitanici – procjena izvora stresa na radu

Psihosocijalni rizik	M	SD
Zahtjevi rada	2,45	0,63
Nedostatak kontrola	2,98	0,65
Nedostatak podrške upravitelja	2,35	0,76
Nedostatak podrške suradnika	2,08	0,59
Problematicni odnosi na poslu	2,08	0,78
Nejasnoća radne uloge	1,36	0,47
Neupoznatost s promjenama	2,63	0,63

- Najzastupljeniji psihosocijalni rizici: **nedostatak kontrole**, **neupoznatost s promjenama** i **povećani zahtjevi rada**
- Najmanje izražen psihosocijalni rizik je **nejasnoća radne uloge**

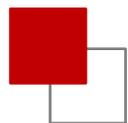
M = aritmetička sredina; *SD* = standardna devijacija



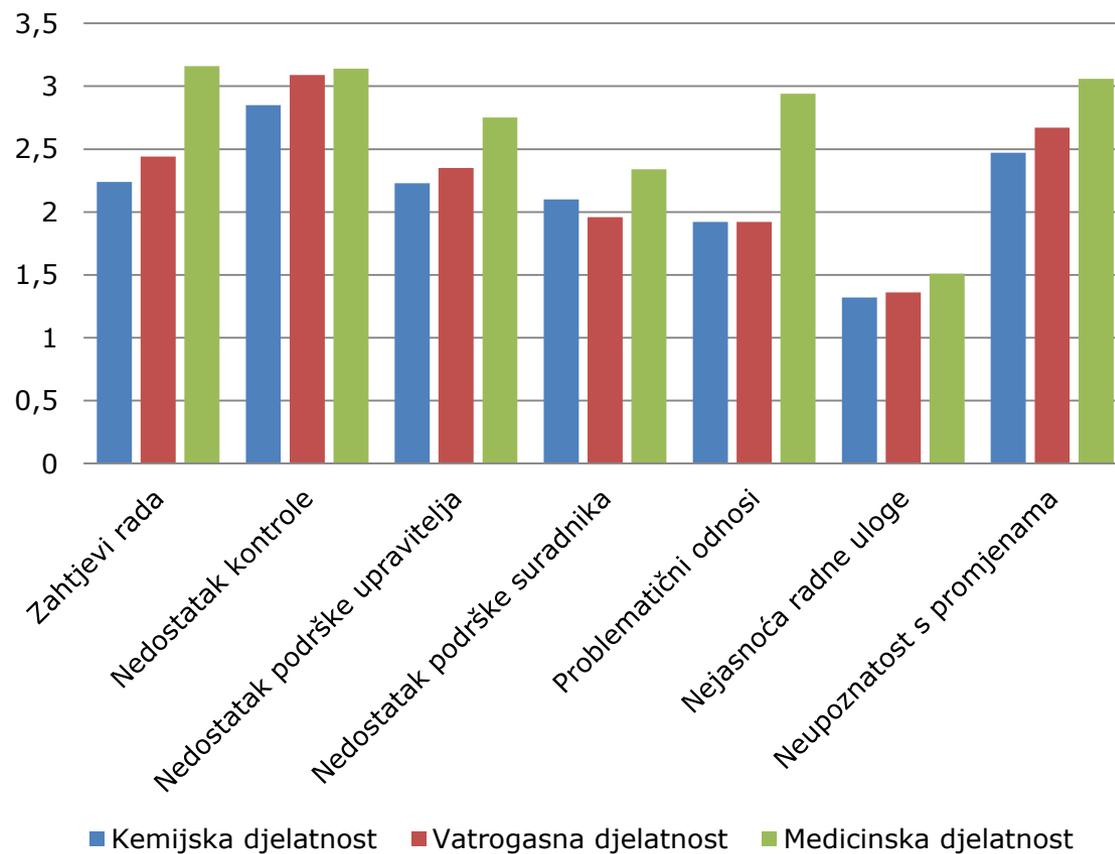
Ispitanici – procjena izvora stresa na radu prema djelatnostima

Psihosocijalni rizik	Ukupni uzorak M (SD) (N=538)	Kemijska djelatnost (N=260)	Vatrogasna djelatnost (N=194)	Medicinska djelatnost (N=84)
Zahtjevi rada	2,45(0,63)	2,24 (0,51)	2,44 (0,56)	3,16 (0,63)
Nedostatak kontrole	2,98 (0,65)	2,85 (0,64)	3,09 (0,67)	3,14 (0,57)
Nedostatak podrške upravitelja	2,35(0,76)	2,23 (0,72)	2,35 (0,72)	2,75 (0,86)
Nedostatak podrške suradnika	2,08 (0,59)	2,10 (0,58)	1,96 (0,54)	2,34 (0,65)
Problematični odnosi na poslu	2,08 (0,78)	1,92 (0,69)	1,92 (0,67)	2,94 (0,74)
Nejasnoća radne uloge	1,36 (0,47)	1,32 (0,45)	1,36 (0,49)	1,51 (0,44)
Neupoznatost s promjenama	2,63 (0,63)	2,47 (0,70)	2,67 (0,70)	3,06 (0,82)

M = aritmetička sredina; SD = standardna devijacija



Ispitanici – procjena izvora stresa na radu prema djelatnostima

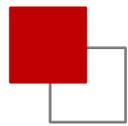




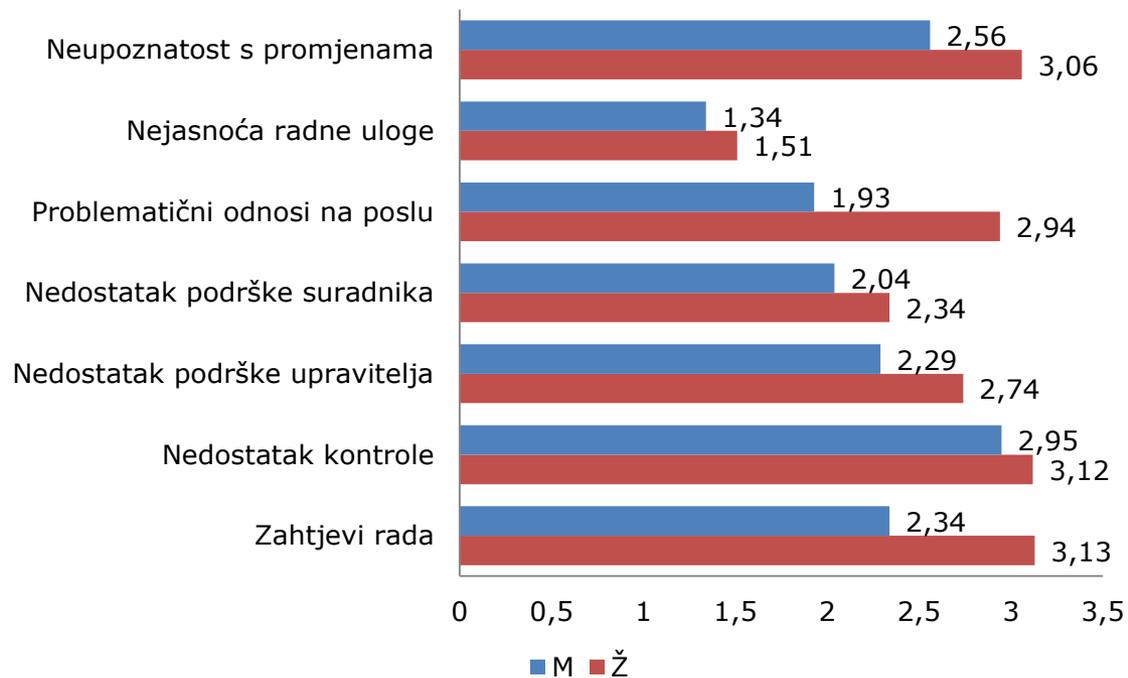
Ispitanici – procjena izvora stresa na radu prema spolu

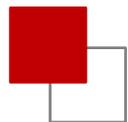
Psihosocijalni rizik	Muškarci (N=458) M (SD)	Žene (N=78) M (SD)
Zahtjevi rada	2,34 (0,56)	3,13 (0,62)
Nedostatak kontrole	2,95 (0,66)	3,12 (0,57)
Nedostatak podrške upravitelja	2,29 (0,73)	2,74 (0,85)
Nedostatak podrške suradnika	2,04 (0,57)	2,34 (0,66)
Problematicni odnosi na poslu	1,93 (0,69)	2,94 (0,74)
Nejasnoća radne uloge	1,34 (0,47)	1,51 (0,45)
Neupoznatost s promjenama	2,56 (0,71)	3,06 (0,82)

M = aritmetička sredina; *SD* = standardna devijacija



Ispitanici – procjena izvora stresa na radu prema spolu





ZAKLJUČAK

- najveći izvor stresa je nedostatak kontrole
- najmanji izvor stresa je nejasnoća radne uloge

Analiza ukazuje da se većina rezultata nalazi nešto ispod prosjeka – srednja razina stresa na radu

- žene procjenjuju zahtjeve posla kao najveći izvor stresa
- muškarci procjenjuju nedostatak kontrole na poslu kao najveći izvor stresa

Muškarci prijavljuju nižu razinu stresa od žena





"I won't be able to seize the day. I'm on night shift this week."

Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu
Radoslava Cimermana 64a, Zagreb
www.hzzsr.hr
e-mail: hzzsr@hzzsr.hr